

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΜΕΣΟΓΑΙΑΣ & ΛΑΥΡΕΩΤΙΚΗΣ

ΚΗΡΥΓΜΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

5η Φεβρουαρίου 2012
Κυριακή Τελώνου και Φαρισαίου
(Λουκ. Β΄ 22-40)

Από σήμερα, Κυριακή του Τελώνου και του Φαρισαίου, αρχίζει μία περίοδος που διαρκεί δέκα εβδομάδες και που σκοπό έχει να προετοιμάσει όλους μας, ως μέλη της Ορθόδοξης Εκκλησίας, για το μεγάλο γεγονός της Ανάστασης του Χριστού.

Η Ανάσταση του Χριστού είναι, ή πρέπει να είναι, το κέντρο της ζωής κάθε Χριστιανού. Είναι το γεγονός το οποίο εορτάζεται μία φορά το χρόνο, ωστόσο, βιώνεται καθημερινά, και κυρίως μέσα από κάθε Θεία Λειτουργία. Όπως αναφέρεται και στην τελευταία εύχη της Λειτουργίας του Μ. Βασιλείου: «έσχομεν του θανάτου σου την μνήμη, είδομεν της Αναστάσεώς σου τον τύπον, ενεπλήσθημεν της άτελευτήτου σου ζωής». Άρα, ή Ανάσταση δεν είναι - απλώς - μία έτήσια έορτή αλλά - κυρίως - ή ένσάρκωση της προσδοκίας και το έπιστέγασμα του βιώματος όσων λαχταρούν να κοινωνούν τον Θεό: τόσο από το άγιο Ποτήριο, όσο και μέσα από το πρόσωπο κάθε αδελφού, συγγενούς ή άγνωστου, συμπατριώτη ή άλλοδαπου, δίκαιου ή άμαρτωλού.

Συνεπώς, «προσδοκῶ την Ανάσταση» δέ σημαίνει ότι περιμένω να ανακουφιστώ από τη νηστεία ούτε, πάλι, να χαϊδέψω τον έγωισμό μου ότι τα κατάφερα στην τήρηση μερικῶν τύπων, ενώ άλλοι σκόνταψαν. Αντίθετα! Σημαίνει ότι έπιθυμῶ να έκδηλώσω την ένότητά μου ως μέλος του Σώματος του Χριστού κοινωνώντας μαζί Του, και, έξίσου, με τους αδελφούς Του και αδελφούς μου. Να ένωθῶ μαζί τους όχι συμβολικά ή ρητορικά, αλλά ύποστατικά και ουσιαστικά. Όπως τονίζει κι ο απόστολος Παῦλος στο προοίμιο του ύμνου της αγάπης στους Κορινθίους: αδελφοί «Υμεῖς έστε σῶμα Χριστού και μέλη έκ μέρους».

Αυτήν την ένότητα καλούμαστε όλοι που γίναμε αδέλφια μέσα από τη μήτρα της κολυμβήθρας, να έπιδιώκουμε και να βιώνουμε κάθε μέρα και κατ' έξοχήν την περίοδο της προετοιμασίας μας για το Πάσχα. Όστόσο, επειδή, ως άνθρωποι «σάρκα φοροῦντες και τον κόσμον οίκοῦντες», σκοντάφτουμε στη σκέψη, τα λόγια και την πράξη, έρχεται ή Εκκλησία να μάς βοηθήσει στον άγώνα μας. Πώς; Προβάλλοντάς μας πρότυπα και αντιπρότυπα συμπεριφοράς και ζωής, ώστε μιμούμενοι τα πρώτα και αποστρεφόμενοι τα δεύτερα να καλλιεργοῦμε τη μεταξύ μας ένότητα - όχι ως άτομική άρετή αλλά ως ουσία της ίδιης της ύπαρξής μας.

Σήμερα, πού ξεκινᾷ αὐτὴ ἡ πορεία τῶν δέκα ἐβδομάδων, τὸ ζευγάρι πρότυπου-ἀντιπρότυπου εἶναι ὁ ταπεινὸς Τελώνης καὶ ὁ ὑπερήφανος Φαρισαῖος. Μία πρώτη ἀνάγνωση τῆς περικοπῆς καταλήγει καὶ στὸ αὐτονόητο ἠθικὸ δίδαγμα, πού καταγράφεται στὸ τέλος της: «πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται». Μὲ ἄλλα λόγια, μὴ λές πολλὰ γιὰ τὸν ἑαυτό σου, γιατί σύντομα θὰ προσγειωθείς στὴν πραγματικότητα τῆς ρηχότητάς σου. Ἀντιθέτως, θέλεις νὰ ὑψωθείς πνευματικά; Ταπεινώσου, στέναξε ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιάς σου, δεῖξε συντριβὴ γιὰ τὰ ἁμαρτήματά σου, ζήτα συγχώρεση ἀπὸ τὸ Θεό. Ἀλλά, γιὰ νὰ γίνει πράξη τὸ συμπέρασμα, καλὸ εἶναι νὰ δοῦμε καὶ πῶς ὀδηγούμαστε σὲ αὐτό.

Ὁ Φαρισαῖος, ὅπως λέει καὶ ἡ περικοπὴ, δὲν ἐπέστρεψε στὸ σπίτι τοῦ «δικαιωμένος», δηλαδή, καθαρισμένος ἀπὸ ἁμαρτίες καὶ εἰρηνικός. Ὅχι γιατί ψευδόταν γιὰ ὅσα καλὰ ἀπαριθμοῦσε, ἀλλὰ γιατί τὰ μόλυνε συγκρίνοντας τὸν ἑαυτό του μὲ ὅσους δὲν ἔκαναν ὅ,τι καὶ ἐκεῖνος. Ἔβρισκε, μάλιστα, εὐκόλο παράδειγμα τὸν Τελώνη, πού προσευχόταν πιὸ πίσω. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἔδειχνε σὲ ἕναν ὁμοεθνὴ καὶ ὁμόθρησκο ἀδελφὸ του, καὶ μάλιστα δημόσια καὶ ἀπροκάλυπτα, ὅτι τὸν ἀπέρριπτε, τὸν ἀπέκοπτε ἀπὸ κάθε σχέση καὶ κοινωνία μαζί του. Τὸν θεωροῦσε ὡς ἕνα ξένο σῶμα, τοῦ ὁποῖου ἡ συνύπαρξη στὸ σῶμα τῆς ἐβραϊκῆς συναγωγῆς ἦταν ἀπαράδεκτη καὶ ἐνοχλητικὴ. Γεμάτος ἀπὸ τὸν ἑαυτό του καὶ τὴν ὑποτιθέμενη ἀρετὴ του δὲ μπορούσε νὰ δεῖ καὶ νὰ ἀναγνωρίσει ὅτι ὁ Τελώνης, ἂν καὶ βουτηγμένος στὴν ἁμαρτία, τὶς ἀδικίες καί, ἴσως, τὰ ἐγκλήματα, ἔβρισκε τὴ δύναμη νὰ τὰ παραδεχτεῖ καὶ νὰ ζητήσει συγχώρεση δημόσια καὶ ταπεινά. Δὲ μπορούσε νὰ ἀποδεχθεῖ, ἔστω καὶ ὑποθετικά, ὅτι ἴσως κάποτε κι αὐτὸς νὰ βρεθεῖ στὴ θέση τοῦ Τελώνη κι ὁ Τελώνης στὴ δική του. Ἦταν πεπεισμένος ὅτι, ἤδη, εἶχε κερδίσει μία θέση στὸν Παράδεισο, ἐνῶ ὁ Τελώνης μία στὴν Κόλαση.

Ὡστόσο, εἶναι ὁ Τελώνης πού ἐπιστρέφει σπίτι τοῦ «δικαιωμένος», δηλαδή, ἐξαγνισμένος καὶ εἰρηνικός. Γνωρίζει τί τὸν ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν Θεό: οἱ πολλὲς καὶ σοβαρὲς ἁμαρτίες του! Καὶ σπεύδει νὰ τὶς καταγγεῖλει καὶ νὰ ἀναλάβει τὴν εὐθύνη! Στὴν προσευχὴ του ξεγυμνώνεται ἐξομολογητικὰ καὶ χωρὶς περιστροφές: εἶναι «ἁμαρτωλός»! Καὶ μὲ τὸ «ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι» δέεται, ὥστε ὁ Θεὸς νὰ τὸν ἐλεήσει, δηλαδή, νὰ τοῦ συγχωρέσει τὶς ἁμαρτίες του καὶ νὰ τὸν ἀγκαλιάσει καὶ πάλι ὡς παιδί Του. Ἀπὸ τὴν ἄλλη, δὲ δίνει σημασία στὰ λεγόμενα τοῦ Φαρισαίου γιὰ αὐτόν. Οὔτε ὁ ἴδιος θίγεται οὔτε ἡ προσευχὴ του κάμπτεται. Ἐέρει ὅτι εἶναι ὅπως τὸν περιγράφει ὁ Φαρισαῖος. Ἐπιπλέον, ἡ περιφρόνηση τοῦ Φαρισαίου γίνεται κίνητρο γιὰ θερμότερη προσευχὴ. Κατ' οὐσίαν, ἐνδόμυχα, εὐχαριστεῖ τὸν Φαρισαῖο πού τὸν ἐξουθενώνει, χωρὶς νὰ ἐξοργιστεῖ ἢ νὰ τὸν κατακρίνει. Τὸν θεωρεῖ ἕναν καλὸ ἀδελφὸ πού τὸν φέρνει, ἔστω ἄκομψα, ἐνώπιον τῶν λαθῶν καὶ τῶν ἁμαρτιῶν του. Ἡ μετανοημένη καρδιά του κλείνει μέσα της καὶ τὸν Φαρισαῖο καὶ βιώνει τὶς εὐλογίες τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εἰρήνευσης πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τὸν ἀδελφὸ. Ἀντίθετα μὲ τὸν Φαρισαῖο, εἶναι

πεπεισμένος ότι, ήδη, έχει «κλειδωθεί» μία θέση στην Κόλαση για αυτόν και μία στον Παράδεισο για όλους τους άλλους, συμπεριλαμβανομένου και του Φαρισαίου. Ωστόσο, ελπίζει ότι, τελικά, ο έλεήμων Θεός θα τον σώσει.

Ἡ ἀντιπαραβολὴ τῆς πνευματικῆς κατάστασης Φαρισαίου καὶ Τελώνη φανερώνει, σὲ ἠθικὸ ἐπίπεδο, τὴν ὑπερηφάνεια ὡς ἀντιπαράδειγμα καὶ τὴν ταπείνωση ὡς παράδειγμα. Ὡστόσο, καὶ τὸ σημαντικότερο, σὲ ἐπίπεδο ἐκκλησιαστικοῦ βιώματος ὑποδηλώνει, ἀφ' ἑνὸς τὰ τραγικὰ ἀποτελέσματα τῆς ὑποτιθέμενης πνευματικότητος, ἀφ' ἑτέρου τὶς λυτρωτικὲς συνέπειες τῆς ὑποχώρησης τοῦ «ἐγώ» στὸ «ἐμεῖς» μέσα ἀπὸ εἰλικρινῆ ἀγώνα κάθαρσης, ὁ ὁποῖος, χωρὶς νὰ γίνεται αὐτοσκοπός, πληροῖ τὶς προϋποθέσεις τῆς ἀληθινῆς κοινωνίας μὲ Θεὸ καὶ ἀδελφός. Ὁ Φαρισαῖος στάθηκε «καθ' ἑαυτόν»-μιλοῦσε μὲ τὸν ἑαυτό του καὶ γιὰ τὸν ἑαυτό του: δὲν προσευχόταν στὸν ἀληθινὸ Θεὸ ἀλλὰ στὸ δικό του θεό, τὸ «ἐγώ» του. Ὁ Τελώνης, ἀντίθετα, στάθηκε «μακρόθεν». Τοποθέτησε τὸν ἑαυτό του ὡς τὸν τελευταῖο τῆς συναξῆς, ὥστε νὰ ἀγκαλιάζει μὲ τὴ ματιὰ του καὶ τὴν καρδιά του ὅλους ὅσοι ἦταν μπροστά του, ἀφοῦ τοὺς θεωροῦσε πολὺ πρὸ ἄξιους τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν ἀπὸ ὅ,τι τὴν ἀμαρτωλότητά του.

Ὁ Χριστὸς ἀφηγήθηκε τὴν παραβολὴ τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου λίγες ἡμέρες πρὶν τὸ πάθος Του, βαδίζοντας πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ ἔχοντας ἤδη πικρὴ ἐμπειρία τῆς μοχθηρίας τῶν δῆθεν δίκαιων Φαρισαίων καὶ Γραμματέων. Κάνει, ὥστόσο, μία ὑστατη προσπάθεια νὰ τοὺς συνετίσει, μήπως καὶ ἀναρωτηθοῦν ἂν πράγματι εἶναι δίκαιοι, ὅπως νομίζουν, ἢ ἀπλῶς ὑπερήφανοι, ἐγωκεντρικοὶ καὶ ἄδαιοι ἀπὸ ἀληθινὴ ἀρετὴ. Βαδίζοντας καὶ ἐμεῖς πρὸς τὴ νοητὴ Ἱερουσαλὴμ τοῦ φετινοῦ Πάσχα, ἅς ἐλέγξουμε τὸν ἑαυτό μας μὲ εἰλικρίνεια, ὥστε νὰ δοῦμε σὲ ποιὸν μοιάζουμε περισσότερο, τὸν Τελώνη ἢ τὸν Φαρισαῖο, καὶ – κυρίως – πόσο στοχεύουμε καὶ καλλιεργοῦμε τὴν ἐνότητά μας μὲ τοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς μας, τοὺς «ἐγγύς» καὶ τοὺς «μακρὰν». Καὶ ἅς ἔχουμε μόνιμα σὲ νοῦ καὶ καρδιά τὸν ὕμνο ποὺ σήμερα ψάλλαμε: «Φαρισαίου φύγωμεν ὑψηγορίαν, καὶ Τελώνου μάθωμεν, τὸ ταπεινὸν ἐν στεναγμοῖς, πρὸς τὸν Σωτῆρα κραυγάζοντες· Ἰλαθι μόνε ἡμῖν εὐδιάλλακτε».

π.Στ.Μπ.

[dkpdf-button]